

afgiver en rigeligere Indtægt end Agerbruget, hele Jorden for Fæstetvang. Men i Dvrigt, skulde den ærede Taler's Anskuelse være rigtig, hvad maasse ved nærmere Forhandling med ham kunde vise sig, vil han dog indrømme os, at Kompensation have vi givet og det tilstrækkeligt netop derved, at vi have optaget Ordene „hvis Hovedbedrift er Agerbrug“; thi dermed er det jo givet, at det staar Gods-eierne frit for at anlægge Møller, indrette Teglværk og Krohold paa deres Parceller og dermed frigjøre dem, i hvert Fald midlertidig, for Fæstetvang. Det er endogsaa blevet rettet mod Udvalget som Anke, at vi havde aabnet Mulighed for en saadan Clusion; men vi have havt den Tillid til Landets Godseiere, at en saadan Omgaelse af Loven ikke vilde finde Sted, at man ikke vilde tænke paa at opføre Møller eller at anvende Agerbrug til Næringsdrift for at omgaa Fæstetvangen. Det er de Anskuelser, vi have stræbt at give Udtryk, og dem vedkjender Bertallet, og jeg tør vel sige hele Udvalget, sig. Den ærede Lands-thingsmand anerkjendte imidlertid selv, at det var kun en Bagatel dette lille Ord „er“; men der var en anden meget væsentligere Anke inod vor Affattelse af det andet Stykke — det Samme findes forøvrigt i Regjeringsforslaget — og det var den, at medens Administrationen hidtil havde anerkjendt sig forpligtet til at godtgjøre en Eiendoms Fæstepligt, saa havde vi stillet Sagen saaledes, at fremtidig skal Eieren godtgjøre, at Parcellen ikke er bunden under Fæstetvang. Så, det have vi gjort, vi have fulgt Regjeringen i saa Henseende. Men den ærede Taler fejler vistnok høilig, naar han mener, at vi i saa Henseende gjøre noget Andet, end hvad Administrationen altid har gjort. Jeg har i det Mindste i de mange Retsfager, som jeg har set, og selv har havt umiddelbar Del i, og hvor Administrationen har villet gjøre Fæstepligt gjældende imod Besidderen af en Parcel, uden Videre betragtet det som givet, at Besidderen havde at føre Bevis for Friheden, naar Parcellen var over 1 Ed. Hartorn. Men dernæst, naar vi nu i Lovforslaget have den tidligere Administrationsregel til Lovregel, saa følger det vel af sig selv, at der, naar Agerbruget har en saadan Størrelse, maa være

Formodning for, at det er Fæstepligt undergivet, og at det maa blive Besidderens Sag at godtgjøre den Omstændighed, der efter hans Anskuelse skulde holde Eiendommen fri for saadan Tvang. Jeg kan i Dvrigt berolige den ærede Landsthingsmand. Kjendte hanvore Regler om Bevisbyrden, saa vilde han vide, at de ingenlunde spille den store Rolle i Livet, som han synes at ville tillægge dem. „Actori incumbit probatio“ er den gamle Regel, som den ærede Landsthingsmand vistnok tænker paa; men i Livet deler Bevisbyrden sig, og er der i en Sag Spørgsmaal om gennem Adkomstdokumenter at godtgjøre en Eiendoms Besskaffenhed lige overfor Administrationen, ja saa er Administrationen pligtig som villig og rede til at give Oplysninger, og skulde den befindes i saa Henseende ikke at efterkomme sin Skyldighed, saa gaar det tilvisse ved Dommen ud over den. Saaledes er for Diebliffet danst Retsbrug, og skulde det lykkes at gennemføre den store Reform i Retspleien, som vi stræbe hen til, saa vil Sagen stille sig ganske anderledes let for den Mand, som den ærede Taler frygtede for skal tynge ned af Bevisbyrden. Den ærede Landsthingsmands Betragtninger i saa Henseende gjælde naturligvis saavel § 1 som § 6; men det ærede Medlem synes dog ikke at have lagt Mærke til, at i § 6 er det ikke udtalt, hvem Bevisbyrden paahviler; der er det altsaa i hvert Tilfælde overladt til Domstolens Skjøn efter hele Sagens Besskaffenhed at afgjøre, hvem Bevisbyrden maatte paahvile. Naar den ærede Taler ved denne Paragraf endelig bemærkede, at det var overflødigst overhovedet at give en saadan Bestemmelse af, hvad der er en Gaard, saa staar denne Betragtning i saa nøie Forbindelse med hans hele Opfattelse af, at Lovgivningsmagten ikke skulde indlade sig paa at behandle dette Emne, at jeg maasse tør gjemme mine Bemærkninger i saa Henseende til et senere Stadium. — Jeg følger altsaa den ærede Landsthingsmand videre til § 2. Hans Bemærkninger her ramte vort Vandringsforslag under Nr. 4 om, at ved Afhændelse til Selveiendom kommer som hidtil den almindelige Udstykningslovgivning til Anvendelse paa den Jord,